

(өввөли сөһ.1)

...Атасы Пејгәмбәр (с) өмрүнүн сон илиндө "Вида һөччи"ндөн гайыдан-да Гәдир Хум адлы чөлдө 120 мин һачынын көзү өнүндө Аллаһын өмрилө Әли әлејһиссәламын әлини јухары галдырыб, өзүндөн сонра өз јеринө чанишин тәјин едәрәк бујурмушдур: "Мән һәр кәсин мовласы вә рәһбәријәмсә, мәнән сонра Әли (ә) онларын рәһбәри вә мовласыдыр!" Вә һамы буну гәбул едәрәк, бу мөгама көрә Әли әлејһиссәлама тәбрик дедиләр. Амман ә фајда?

...Һәзрәти Фатимә (ә) 18 јашында икән күнаһсыз олараг зүлмә вә һагтын тапдаланмасына гаршы гијам етдијинә көрә шәһадәтә јетирилди.

Ханым Фатимеји Зәһра (ә) мөһрибан һөјат јолдашы Әли әлејһиссәлама вәсијјәт етмишдир ки: "Әличан, мәнә өзүн гүсл вер, кәфәнлә вә дәфн ет. Мәни кечә басдыр! Мәнә зүлм едән кимсәләрин дәфнимдә иштирак етмәләрини истәмирәм". Бунун башга бир сәбәби дә бу иди ки, тарих гарышмасын дејә Зәһра (ә) "мәни кечә басдыр!"- деди. Чүнки, тарихин иши гатыб-гарышдырмаг иди. Бир иддә чинајәтә әл вурур, сонра тарихи гатыб-гатышдырмаг үчүн өзләри үрәји јанан

кими чыхыш едилрәр.

Вә нәһәјәт Әли әлејһиссәлама әјрылмаг чәтин дә олса, бөјүк мүсибәтлә ханымы Һәзрәти Зәһранын (ә) вәсијјәтинә әмәл едәрәк, онун кечә басдырыр вә онун мүбарәк гәбрилә бәрабәр бир нечә гәбир дә газыр ки, һеч Ким танымасын вә билмәсин.

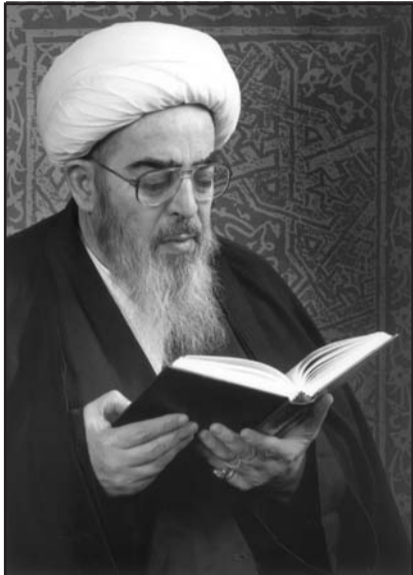
Елә индијә гәдәр дә о ләјагәтли ханымын гәбри кизли олараг галыр. Онун гәбринин јеринә анчаг 12-чи Имамымыз Саһибәззаман (әч) ага билыр.

Аллаһ-тааладан биз шиәләрин арзусу будур ки, ағамыз Имам Мәһдинин (әч) зүһуруну тезләшдирсин ки, һәм бу дүнјаны әдаләтлә долдурсун вә һәм дә кизли галан о мүбарәк гәбри биз ашигләрә ашкар етсин. Амин!

Фатимә АБЫШОВА

Шиәләрин мөзијјәт вә ифтихарларындан олан ичтиһад гапысынын Ислам үммәтинин үзүнә ачыг олмасы, Ислам дининин сонунчу дин олмасына тәәминат верән амилләрдән биридир. Чүнки чанлы вә ардычыл ичтиһад чөрчивәсиндә гаршыја чыхан јени һадисә вә мәсәләләрин һөкмү, Исламын үмуми гануналары вәситәсилә истинбат олунар.

Устад Чөөфәр Сүбһани

ҺӘЗРӘТ АЈӘТУЛЛАҺҮЛ-ҮЗМА ШЕЈХ МӘҺӘММӘД ФАЗИЛ ЛӘНКӘРАНИ

"Аллаһа, Онун пејгәмбәринә вә [Аллаһ тәрәфиндән сечилмиш] рәһбәрләрә [12 Имам вә Гијамәтәдәк олачаг наибләринә] итаәт един."
(Нуса сурәси, 59-чу әјә)

ТӘВӘЛЛҮДҮ

Ајәтуллаһ Мәһәммәд Фазил Ләнкәрани 1310-чу һичри шәмси илиндә (1931-чи ил) Иранын мүгәддәс Гум шәһәриндә дүнјәја кәлмишдир. Атасы мәрһум Ајәтуллаһ Фазил Ләнкәрани Гум Елмијјә һөвзәсинин бөјүк алимләриндән вә устадларыннан сајылырды. Анасы исә пак вә танынмыш нәчабәтли сејид өвләдларыннан иди.

Алим өзү вә валидејнләри һагда бујурур: "Атам Гум шәһәринә кәлдикдән сонра бир сејид гызы илә евләниб аилә гурур. Мән бу аиләнин дөрдүнчү оғлујам вә јалыз мән руһани олдум. Һәлә орта мәктәбдә мүәллим бизә "кәләчәкдә нә олачагсыныз"- адлы инша мөвзусу верәндә мән јазардым ки, "руһани олмаг истәјирәм". өзү дә бу сөзләри елә бир дөврдә јазырдым ки, о заманлар әкәр бир шәхс руһани олсајды, бәәзиләринин нәзәриндә ағылсыз вә јолуну азмыш кими гијмәтләндирилирди".

ТӘҲСИЛИ

Ибтидаи тәһсил алдыгдан сонра, он үч јашында икән Гум Елмијјә Һөвзәсинә дахил олуб дини елмләри өјрәнмәјә башлајыр. Жөзәл истәдад вә бачарыгы олдугуна көрә мүгәддимат вә сәтһ дәрсләрини алты илдә охујуб баша чатдырыр. Он доггуз јашында икән Ајәтуллаһ Буручәрдинин "истидлалы фиғһ вә үсул" дәрсләринин харичинә кедир. Јашынын аз, ағыл вә зәкасынын чох олмасы илә устад вә тәләбәләрин дигтәтини өзүнә чөлб едир. Онун сәмими досту вә елми мүзакирәләрдәки јолдашы Имам Хомејнинин оғлу шәһид

МҮЧТӘҲИДЛӘРИМИЗ

Ајәтуллаһ Мустафа Хомејни иди.

Шејх өзүнүн тәһсил илләрини бу чүр хатырлајыр: "Мән орта мәктәби гуртардыгдан сонра, сон дәрәчә рәғбәт вә һөвәслә Ислами елмләри өјрәнмәјә башладым... Әрәб әдәбијјәтинин орта вә али сәвијјәсинин бүтүн дөврләрини (курсларыны) јүксәк сәвијјәдә охудум. "Јүксәк сәвијјәдә" демәкдә мөгсәдим будур ки, мән һәр китабы дәрсләрин кедишатында ики дәфә охујурдум. Әввәлчә мүәллим дәрси синифдә тәдрис едирди, дәрсдән сонра исә һәммин китабы јенидән достларымла мүбаһисә едирдим. Елә буна көрә дә, дәрсләримдә ирәли кетдим вә илк дөврәнин дәрсләрини алты ил әрзиндә баша вурдум. Дөгиг јадымдадыр, он доггуз јашым оlanda Ајәтуллаһ Буручәрдинин харич дәрсләриндә иштирак едирдим. Илк тәһсил күнләримдә елми мүбаһисә етдијим бир достум вар иди. Дәрсләрими онунла бөһс едирдим. Гышын сојуг күнләриндә "мүтәһһәр һәрәмин" ејванында, ачыг һавада мүбаһисә етмәјә мөчбур олурудуг. Ајәтуллаһ Буручәрди бир күн бир мәчлисә дәәвәт олуномушду. Мән дә атамла бирликдә бу мәчлисә идим. Ајәтуллаһ Буручәрди "Мүтәввәл" китабындан бир шеәр охуду вә бу шеәр һагтында мәнән суал сорушмаға башлады. Мән дәрһал чаваб вердим. Бундан сонра о мәнә әлли тумән пул һәдијјә етди. Бу мәбләг о күнләрдә чох дәјәрә малик иди. Белә бир бөјүк шәхсијјәтин һәдијјә вермәси мәни даһа да руһландырды вә бундан сонра өз дәрсләримә вә әмәлләримә даһа дигтәтлә нәзарәт етмәјә башладым□"

УСТАДЛАРЫ

Ајәтуллаһүл-үзма Ләнкәрани он бир ил мүддәтиндә Ајәтуллаһүл-үзма Буручәрдинин үсул вә фиғһин харич дәрсләриндә, һәмчинин доггуз ил Ајәтуллаһүл-үзма Имам Хомејнинин дәрсләриндә иштирак етмиш, бу ики елм

мәнбәјиндән сон дәрәчәдә бәһрәләнишир.

О, Ајәтуллаһ Әлламә Тәбатәбаинин фәлсәфә вә тәфсир дәрсләриндә иштирак едәрәк бу көркәмли шәхсијјәтин дә мәариф долу елм дәрјасындан истифадә едәрәк фејз алмышдыр.

ТӘДРИСИ

Ајәтуллаһүл-үзма Фазил Ләнкәрани Гум Елмијјә Һөвзәсиндә нечә ил сәтһ дәрсләрини тәдрис етмишдир. Һал-һазырда 25 илдән артыгдыр ки,

үсул вә фиғһ дәрсләрини тәдрис едир. Бу дәрсләрдә Гум Елмијјә Һөвзәсинин 700-дән артыг елми шәхсијјәти иштирак едир.

Нечә илләрдир ки, онун харич дәрсләринин лент јазысы ИИР радиосундан ефирә бурахылыр вә Иранын һәр бир нөгтәсиндә, һабелә дүнјанын мүхтәлиф јерләриндә чохлу елми шәхсијјәтләр онун дәрсләриндән истифадә едир.

ТАҒУТ РЕЖИМИ ӘЛЕЈҲИНӘ СИЈАСИ МҮБАРИЗӘЛӘРИ

Имам Хомејни (рәһмәтуллаһи әлејһ) тағут Пәһләви режиминин төрәтдији зүлм вә фәсада гаршы мүбаризәјә башлајанда, Ајәтуллаһүл-үзма Ләнкәрани ән јахын дост, сирдаш кими онунла гәдәм-гәдәм һәрәкәт едир. Ислам Ингилабынын гәләбәјә чатмасы үчүн јорулмадан фәалијјәт көстәрир, Гум Елмијјә Һөвзәсинин фәал үзвләриндән сајылырды. Дәфәләрлә дөвләт мөмурлары тәрәфиндән тутулараг һәбс едилмиш, ахырда исә "Бәндәри Ләнкә"јә сүркүн едилмишдир. Орада дөрд әј галандан сонра Јәзд шәһәринә сүркүн олунар вә ики ил јарым орада галыр.

ЧАМААТА ПИШНАМАЗЛЫГ

Әһли-Бейт (әлејһимуссәлам) мәнәббәти сәбәб олду ки, о, Гум шәһәринин мүһүм јерләриндә чамаат намазына имамәт етсин. Ајәтуллаһ Нәчәфи Мәр'әшинин вәфатындан сонра тәләбәләр вә Гум чамаатынын тәкди илә Һәзрәти Мә'сумә әлејһиссәламын һәрәминдә чамаат намазына имамәти өһдәсинә көтүрдү ки, минләрлә алим, тәләбә вә зијарәтә кәләнләр онун арха

сында намаз гылыб фејз алырдылар.

МӘРЧӘИЈЛӘТ МӘГАМЫ

Һәзрәти Имам Хомејнинин вәфатындан сонра мөминләрдән чоху тәглид мәсәләсиндә она мүрациәт етмәјә башладылар. Мәрһум Ајәтуллаһ Әракиннин вәфатындан сонра исә, Гум Елмијјә Һөвзәси Мүдәррисләр Јығынчағы (Чамиеји-Мүдәррисин) тәрәфиндән рәсми олараг илк шәхс кими Ислам үммәтинә мәрчәји тәглид сечилди.

Вести

**Владимир Путин поздравил
Махмуда Ахмадинежада
с избранием на пост
Президента ИРИ**

Президент Российской Федерации Владимир Путин поздравил Махмуда Ахмадинежада с избранием на пост Президента Исламской Рес-

публики Иран.

Как сообщил корреспондент ИР-НА, в поздравительном послании Владимира Путина, опубликованном пресс-службой Президента РФ, в частности, говорится: "Уверен, что с Вашим избранием, явившимся результатом волеизъявления иранского народа, будет обеспечена преемственность в развитии долговременного многопланового партнерства и сотрудничества между нашими государствами".

"Эти отношения в последнее вре-

мя динамично развиваются. Объем торговли впервые превысил 2 млрд. долл. Приближается к завершению сооружение АЭС в Бушере, и мы готовы продолжать сотрудничество с Ираном в атомноэнергетической сфере с учетом наших международных обязательств в области нераспространения, содействовать нахождению взаимоприемлемого политического решения имеющихся здесь вопросов. Хорошие перспективы имеются и в развитии двустороннего взаимодействия в области нефти и газа, тради-

ционной энергетики, транспорта, телекоммуникаций, гражданской авиации", - говорится в послании, опубликованном в субботу пресс-службой президента России.

"Убежден, что линия на всестороннее расширение и углубление добрососедских отношений на основе равноправия, взаимного уважения и обоюдной выгоды отвечает коренным интересам наших народов, служит обеспечению международного мира и стабильности", - сказано также в послании Владимира Путина.

МОСКВА РАССЧИТЫВАЕТ НА ПРИСОЕДИНЕНИЕ К ОИК В КАЧЕСТВЕ НАБЛЮДАТЕЛЯ

Россия, получающая гостевой статус на мероприятиях в рамках Организации Исламская конференция (ОИК), рассчитывает в перспективе на присоединение к ОИК в качестве наблюдателя, сообщает "Интерфакс".

"Мы высоко ценим то, что после выдвинутой в августе 2003 года инициативы президента РФ Владимира Путина по расширению нашего взаимодействия с ОИК связи России с исламским миром получили новый импульс. Это нашло отражение как в заметном наращивании экономического сотрудничества со многими исламскими государствами, так и в интенсификации политических контактов", - заявил глава МИД РФ Сергей Лавров в интервью, которое публикует в среду арабский журнал "Аль-Ватан Аль-Араби".

Напомним, что Сергей Лавров принимает участие в качестве гостя в 32-й Конференции глав внешнеполитических ведомств стран-участниц ОИК в Сане (Йемен).

В свою очередь официальный представитель МИД РФ Александр Яковенко сообщил, что в Москве рассчитывают на "дальнейшее развитие вопроса о присоединении России к ОИК в качестве наблюдателя".

НАЧАЛАСЬ ВСТРЕЧА МИНИ- СТРОВ ИНОСТРАННЫХ ДЕЛ СТРАН- УЧАСТНИЦ ОИК

В Сане начала работу 32-я конференция министров иностранных дел стран-участниц Организации Исламская конференция (ОИК). В ходе трехдневной встречи представители 57 стран-участниц, международных и региональных организаций обсудят ситуацию в Ираке и состояние ближневосточного мирного процесса, сообщает ИТАР-ТАСС.

В числе первоочередных вопросов будут также рассмотрены планы по реорганизации ОИК и подготовка ко внеочередному саммиту, который состоится в конце 2005 года в Мекке (Саудовская Аравия).

Планируется обсудить также обстановку в Палестине, Ираке, Судане, Сомали, Афганистане и на Кипре, а также меры по привлечению ОИК к процессу мирного урегулирования на всех его направлениях. Кроме этого, будет рассмотрен ряд вопросов, связанных с усилением экономического взаимодействия между странами региона и созданием общего рыночного пространства на территории мусульманских государств.

В конференции принимают участие представители стран-наблюдателей в ОИК - России, Японии, Италии, Испании, Германии и Таиланда. Москву представляет глава МИД Сергей Лавров.

ГЛАВА СОВЕТА МУФТИЕВ РОССИИ ПРОТИВ ПОВСЕМЕСТНОГО ЧТЕНИЯ ПРОПОВЕДЕЙ НА ТАТАРСКОМ ЯЗЫКЕ

Глава Совета муфтиев России Равиль Гайнутдин высказался против повсеместного ведения проповедей в мечетях страны на татарском языке. "На сегодняшний день большое количество прихожан мечети не татары, а наша основная задача - сделать проповедь доступной и понятной", - заявил он, выступая на конференции "Исламское возрождение в татарском обществе: проблемы и перспективы" в Казани.

Сегодня в мечетях России (за исключением Северного Кавказа) проповеди читаются на татарском языке, несмотря на то, что большинство прихожан его не понимает. При этом имамы, как правило, ссылаются на то, что татары являются основной нацией, исповедующей Ислам, в России, а также именно их предки в свое время построили многие из мечетей страны.

Исключения составляют некоторые мечети, где с недавних пор проповеди произносятся на двух языках - русском и татарском.

Напомним, что в мероприятии, прошедшем под эгидой Всемирного конгресса татар в рамках торжеств по случаю открытия мечети Кул Шариф, приняли участие главы всех центральных мусульманских структур.

ОТКРЫЛАСЬ САМАЯ БОЛЬ- ШАЯ МЕЧЕТЬ ЕВРОПЫ - КУЛ ШАРИФ

В Казани торжественно открылась самая большая в Европе мечеть - Кул Шариф. На торжествах присутствовали около десяти тысяч человек. Первую коллективную пятничную молитву совершили более полутора тысяч мусульман внутри мечети, три тысячи - на территории Казанского Кремля, а также несколько тысяч человек, следивших за церемонией открытия на Ярмарочной площади, сообщает Татар-Информ.

Во время пятничной молитвы в мечети Кул Шариф присутствовали президент Татарстана Минтимер Шаймиев, председатель Государственного Совета РТ Фарид Мухаметшин, глава администрации Казани Камиль Исхаков и др. Свой первый пятничный намаз в новой должности совершил имам мечети Кул

Шариф Рамиль Юнусов. Намаз претендует на то, чтобы называться самым массовым пятничным мусульманским богослужением в новейшей истории России.

Одним из почетных гостей праздника стал генеральный секретарь Организации Исламская конференция Экмеледдин Ихсаноглу. В мероприятии также приняли участие представители ООН и Совета Европы, делегации из 40 стран, в том числе послы арабских государств, представители Совета муфтиев России, муфтии стран СНГ и регионов России, имамы-мухтасибы районов и сел Татарстана.

Напомним, что мечеть Кул Шариф воссоздана на месте разрушенной в 1552 году, во время взятия Казани войсками Ивана Грозного. Теперь здесь будет открыт культурно-просветительский центр, где расположатся музеи истории Ислама и древних рукописей, библиотека.

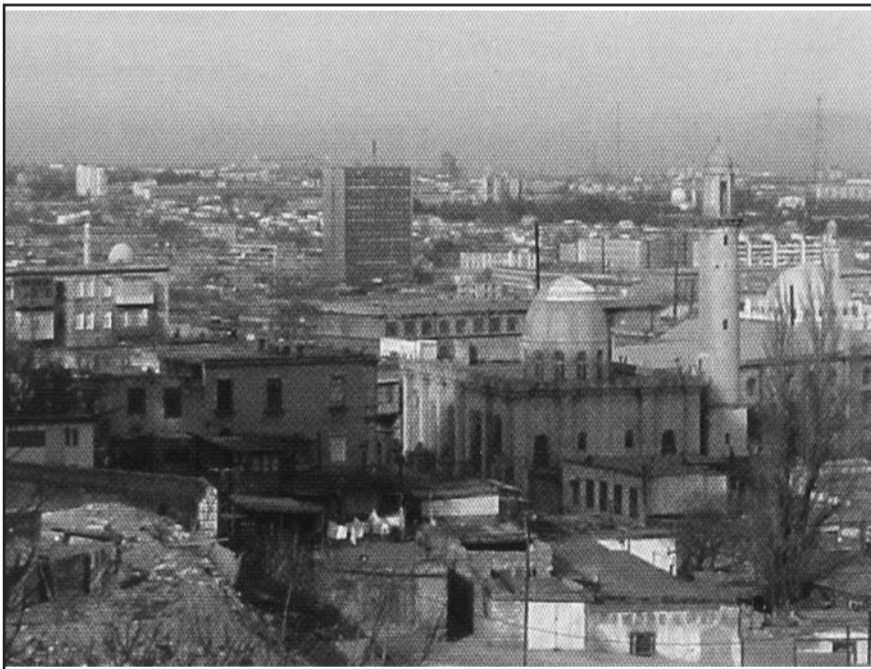

ГУР'АН АРАШДЫРМАЛАРЫ

АЗƏРБАЈЧАНДА ГУР'АНЫН ТƏРЧҮМƏ ВƏ ТƏФСИРИ

(əvvəli ətən saıymызда)

Сон 200 илдə Азəрбајчан тарихи чох кешиמעшли бир јол кечмишидир. Гəрб мэдэнијјэти сəнаједə сүр'этли инкишаф јолунда оларкəн мүсəлманлар даһа чох феодализм, ханлыглар вə дахили ичтимаи мұбаризə вə тэзадларла мұбаризə апарырдылар. Белə бир дөврдə бə'зи мүсəлман алимлэри гəрб гаршысында сүслəшэрək, гəрби коркоранə тэглид етмək вə оз кечмишинə вə адəт-əн'əнсиндə тамамилə арха чевирмək фикриндə идилэр. Онлар дини вə мəзнəби бұрүмүш хурафатдан тезликлə гуртулмаг, фəлакəт вə ичтимаи-сијаси һəрч-мəрчлик, јохсуллуг вə керилијин дашыны атмаг үчүн јеканə чыхыш јолуну, гəрбпəрəстликдə корүрдүлэр. Дикəр тəрəфдəн, Гур'анын фикир вə сөзлэриндəн јарарланараг бүтүн сəһəлэрдə Ислам һəјатынын дирчəлдилмэси фикринə дүшəн алимлэр дə аз дејилди. Пакистанлы Игбал Лаһури, мисирли Сејид Гүтб, түркиј-əли Мəһəммəd Акиф мүсəлманлары гəфлэт јухусундан ајылтмаға чалышырдылар.

Азəрбајчанда мүсəлман мұтəфəккирлэр бир нечə тəрəфдəн һүчүм вə тəһгирə мə'руз галырдылар. Бир тəрəфдəн гəрбпəрəстлэр чыхыш јолуну гəрб мэдэнијјэтинин гејдсиз-шəртсиз тэглид етмəkдə корүрдүлэр. Исламчы мұтəфəккирлэр онлара гаршы мұбаризə апарырдылар. Дикəр тəрəфдəн, чəмијјэтин савадлы олмасыны вə һəр бир елм инкишафы оз мəнафелэринə зəрбə кими корəн савадсыз вə фырылдагчы "руһанилэрин" гəзəбинə туш кəлир вə онлар тəрəфиндəн кафир е'лан едилди. Елə буна корə дə Ислам һəјатынын јенилəшимэси вə Гур'анын јенидəн танынмасы фикринə дүшүмүш вə дини елми шəкилдə мұдафиғ етмək истəјəн мүсəлман мұтəфəккирлэр, елми инкишафы дин вə диндарлыг үчүн фəјдалы сајдыглары үчүн ики чəбһэдə мұбаризə апарырдылар.

Азəрбајчан тарихинин бу мəрһэлəсиндə мүсəлман үслубун мəктəблэрдə

тəдрис вə тəһлил, чоғрафија вə һəтта јазмағын ојрəнилмэси дə бир сыра руһанилэр тəрəфиндəн шакирдлэр үчүн гадаған едилмишиди. Азəрбајчанда нəшир олунан вə тəғрибəн Шəрг (Иран, Мисир, Һиндистан вə Орта Асија) əһалисини ојатмаға чалышан "Молла Нəсрəддин" журналы шəргдə јени мəктəбин банилэриндəн иди вə мүсəлманларын ачыначаглы вəзијјэтини оз нəмрэлэриндə кениш шəкилдə əкс етдириди.

Мүсəлман мұтəфəккир вə арашдырмачылар чəһалəт, савадсызлыг, мэдəни тəнəззүл мұғабилндə јени Ислам идеолокијасы јаратдылар вə Исламын һəгиги симасыны танытдырмаға башладылар. Сејид Əзим Ширвани, Мирзə Əлəкбəр Сабир, Аббасгулу Аға Бакыханов кими мұтəфəккирлэр вə Мир Мүһəммəd Кəрим Мүсəви вə Молла Мүһəммəd Һəсəн Шəкили кими тəфсирчилэр, товһид, Ислам вə Гур'анда јени бахышын пионерлэри вə Гур'ан мəфһумларынын јенидəн ојрəдилмэсинин илк јарадычылары идилэр. Мирзə Əлəкбəр Сабир оз ше'рлэри илə

чəмијјэтə һаким олан чаһиллији пи-слəјир, мүсəлманлары ајылтмаг вə онлары савадланмаға вə елм алмаға чағырмаг истəјирди. Мұтəфəккирлэр вə сијалылар, Гур'анын мə'насыны јенидəн дəрк етмəјə сəслəјир вə онларын диггəтини Гур'анын мəзмунунун туту-муна вə мə'насына чəлб едирди.

Аббасгулу Аға Бакыханов вə Сејид Əзим Ширвани Гур'андан илһам алмагга чох елми, əхлаги вə е'тигади əсэрлэр јазмышдылар. Мир Мəһəммəd Кəрим Мүсəви вə Молла Мəһəммəd Һəсəн Шəкили кими руһанилэр оз дөврүнүн руһани вə фəғиһ алимлэрини ојадылмасында онəмли рол ојнајырдылар. Бу дөврдə Ислам алимлэри əввəл-кидəн даһа чох Гур'анын мə'насыны дəгиг дəркинə зəрүрəти анламыш вə мұхтəлиф фикри, сијаси вə ичтимаи шəраитин тəлəбинə ујғун олараг елми, əхлаги, е'тигади вə тəфсир јөнүмлү əсэрлэр јазмаға башламышдылар.

Мүсəлманлары кəлам, фəлсəфə, мəн-тиг, əдəбијјат, тəфсир, фиғһ вə үсул кими Ислам елмлэрини ојрəнмəјə чағырмагдан əлавə тəбиш елмлэри, чоғрафија астрономија, ријазиијат, һəндəсə вə харичи диллэри ојрəнмəји дə зəрури сајырдылар. Елə бу сəбəбдəн дə, һəмин руһанилэр дикəр "руһани" адланан вə дини мұдафиғ едəн үздəнираг шəхслэр тəрəфиндəн кафир адландырылдылар. Мəрһум Мир Мəһəммəd Кəрим Мүсəви Бакылы вəзијјэти дəрк едэрək бүтүн имканлардан истифадə етди вə елми əсэрлэр јазмагга мүсəлманларын бирлији јолунда əввəзсиз хидмəтлэр кəстəрди.

О оз тəфсиринин мұгəддимəсиндə бу барəдə јазыр: "Бə'зи мөвчүд олан тəфсирлэрдə - хусусилə, фарс дилиндəки тəфсирлэрдə - јалныз грамматик гајдалара вə ибарəлэрə тохунулмуш вə бə'зи тəфсирчилэр Ислам халглары арасында тəфригə салан сөзлэр јазмышлар. Һалбуки тəфригə салмағын өзү Гур'ан һөкмлэринə зиддир.

Бу нов јаланчы алимлэрин јазылары, Ислам миллэтини дикəр гејри-мүсəлманларын көзүндə керидə галмыш вə һəгир (кичик вə зəиф) кəстəрир. Һалбуки Исламын өзəјиндə һеч бир нөсəн јохдур. Бүтүн чатышмазлыглар биз мүсəлманлара аиддир".

Мүəллиф һəдислэрин дəјишидирилмэси вə үјдүрүлмэси, иртичачы фикирлэрин јайылмасы, бə'зи мұəллифлэрин миллэтлэри чəһалəт вə савадсызлыгы тəшивиг етмэлэри барəсиндə тəрафлы јазараг, Гур'ан ајэлэринə вə Пејғəмбəр (с) һəдислэринə истинад етмəkлə, Ислам миллэтлэрини елм ојрəнмəјə вə савадланмаға чағырымышдыр.

О, дин алимлэрини Ислам вə Гур'ан елмлэриндəн савајы тəбиəт вə һуманитар елмлэри дə ојрəнмəјə сəслəјир. Мараглыдыр ки, фəғиһлэр өз китабларында ирс вə онун мигдарындан бəһс едэркəн, онун болүшдүрүлмэсини һесаб елминə Аид едиллэр. Һалбуки, дин елмлэри тəлəбэлэринин əксəријјэтинин һесаб елминдəн хəбэрлэри јохдур.

Һəмчинин фəғиһлэр намаз мөвзусунда гилбэдəн данышдыгга сəһбəтин əсасыны һеј'əт (һəндəсə, астрономија, чоғрафија) елми əсасында гурурлар. Тəссүфлэр олсун ки, һазыра əксэр тəлəбэлэр вə мəдрəсə мұəллимлэри гилбə мөвзусуна чатдыгга ачиз галырлар..."

Азəрбајчан тарихинин бу дөврүндə, Азəрбајчан алимлэри Гур'ан елмлэри илə мəшигул олмагга Азəрбајчан чəмијјэтинин мə'нəви һəјатынын јенилəшимəсиндə вə чəһалəт, савадсызлыг вə дүшкүнлүклə мұбаризэдə јени дүшүнчə ингилабы едиллэр.

Гур'ан елмлэринин јенидəн ојрəнилмэси вə Ислам мұтəфəккирлэринин ојанмасы, Гур'ани-кəримин јени тəрчүмə вə тəфсирлэринин јазылмасы вə Гур'ан ајэлэринə сөјкəнөн сијаси, ичтимаи, əхлаги вə елми китабларын нəшир илə нəтичəлэнмишидир.

Рəсул ИСМАЈЫЛЗАДƏ

ИЛГАР ИСМАЈЫЛЗАДƏ,
Илаһијјат елмлэри намизэди

ДӨВРҮМҮЗ ВƏ ИЛАҢИ ТƏГВА

РƏҢМАН ВƏ РƏҢИМ АЛЛАҢЫН АДЫ ИЛƏ

Билдијиниз кими, мұгəддəс Гур'анда тəгва вə пəрһизкарлыг мөвзусуна кениш јер верилмиш вə бу илаһи вəзифəјə ри-ајəт етмək тəкидлə бəјан олунмушдур.

Аллаһ-таала, мұгəддəс Гуранда мө'минлэрə белə кəстəриш вермишидир:

"Еј мөминлэр! Тəгванын һəгиги тəрзиндə Аллаһла [мұхалифəтдəн] чəки-нин вə јалныз мүсəлман олараг дүңјадан кедин!" ("Али Имран" сүрəsi, 102-чи ајə)

Он дəрд əср габаг мөвчүд олмуш ичтимаи вəзијјəт илə индики вəзијјəт арасында бəјүк фəрг мөвчүддур. О дөврлөрдə тəгва вə пəрһизкарлыгга ри-ајəт етмək индики дөврə нисбəтəн гат-гат асан олмушдур.

О заманлар радио, телевизја, интернет кими күтлəви информасија васитэлэри мөвчүд олмамыш, елм вə техника инкишаф етмэмишиди. Лакин һазыра елм вə техникадан суи-истифаделэр нəтичəсиндə фəсад вə кұнаһ һəр јери бұрүмүш вə онлара шəраит јарадан амиллэрин мөнзиллэрə даһил олмағы асанлашмышдыр.

Белə бир зəманəдə илаһи тəгва вə пəрһизкарлыгдан данышыб, ону мүсəлманлар үчүн вашиб етмək олармьə Үмүмијјəтлə, белə бир шəраитдə пəрһизкар олмаг мүмкүндүрмүə Бу суал һазыра мүсəлман кəнчлэр вə јенијетмөлэр арасында јайылмыш əсас суаллардандыр.

Дикəр тəрəфдəн, бəзи христиан миссионерлэр Ислам динини зəифлəтмək үчүн белə шүбһəдогүрүчү суаллары мүсəлман кəнчлэр вə јенијетмөлэр арасында јайыр вə мұгəддəс Ислам дининин бəшəријјəт үчүн вəд етдији əбəди сəадəтин һəјата кечмəјəчəјини идди едиллэр. Онларын иддиасына корə, Ислам дини һəгиги тəгва вə с. бу кими ичрасы чох чəтин вə һəтта гејри-мүмкүн олан гајда-ганунлара маликдир вə мүсəлманлар бу гајда-ганунлара əмөл етмəјə гадир дејиллэр. Бу исə мүсəлманларын ничат тапа билмəјəчəји вə белəликлə дə онларын чəһəннəмə кедəчəјини сүбута јетирир.

Белə əсассыз суалларын чавабында ашағыдакылары гејд етмək олар:

1. Мұгəддəс Гураны назил едəн Аллаһ, ону тəфсир вə шəрһ етмək вəзифəсини, илк нөвбэдə, һəзрəт Пејғəмбəрин (с) вə даһа сонра мəсум əһли-бейтин (ə) өһдəсинə гəјмушдур.

Пејғəмбəр (с) вə онун мə'сум əһли-бейтинин (ə) бұјурдуғу һəдислэрдə исə "Али-Имран" сүрəсинин јүз икинчи ("Мадидə" сүрəsi, 4-чы ајə) ајəсиндə кəстəриш верилмиш, һəгиги тəгва вə пəрһизкарлыг изаһ едилмишидир.

(арды сəһ.7)

"НАХДЖ-УЛЬ-БАЛАГА" КНИГА ПРОБУЖДАЮЩАЯ СОЗНАНИЯ

Интервью с Абдуль-Керимом (Тарас) Черниенко

"ИМАН": Что привело Вас к мысли о необходимости перевода на русский язык именно этой книги? Какую роль в Вашей жизни сыграла "Нахдж-уль-Балага" - сборник речей и афоризмов имама Али, да будет с ним мир?

А.К. Черниенко: Важность книги "Нахдж-уль-Балага" как исторического, литературного и богословского памятника трудно переоценить. Не только среди шиитов, но и во всем арабоязычающем мире этот памятник литературы признан вершиной арабского красноречия, как, собственно, и переводится его название. С исторической и богословской точек зрения эта книга - опять же, не только по моему личному мнению, но и в соответствии со взглядами большинства авторитетных мусульманских ученых - занимает для мусульман-шиитов второе место по важности после Священного Корана. Здесь в весьма красноречивой форме содержатся лаконичные, но невероятно глубокие пояснения к основным заповедям Ислама, выраженным Всевышним Создателем в Коране, их аутентичность подтверждается строгим иснадом - цепочкой передатчиков вошедших в сборник речей, восходящей к их автору - имаму Али, да будет с ним мир, который известен не только как ближайший сподвижник Пророка Мухаммада (с), его зять и двоюродный брат, его преемник в сфере как светской власти, так и духовного авторитета, но и как четвертый праведный халиф мусульман-суннитов, что делает эту великую историческую личность фигурой, цементирующей единство мусульманской уммы. Следование его заповедям, основанным на Коране и Сунне Пророка, должно стать залогом сближения мусульманских догматико-правовых школ-мазхабов. Именно поэтому такой выдающийся суннитский ученый-богослов как шейх Мухаммад Абдо на заре минувшего столетия посвятил немало времени и сил изданию собственного комментария к "Нахдж-уль-Балага", стремясь сделать эту великую книгу общемусульманским достоянием. Имам Али - да будет с ним мир - был таким политическим деятелем, чья жизнь стала примером справедливого государственного правления духовного авторитета. "Нахдж-уль-Балага" содержит принципы внутренней и внешней политики, экономики, государствообразующей идеологии, не утратившие своей актуальности и сегодня. Таким образом, "Нахдж-уль-Балага" по всем критериям достойна занять самое выдающееся место в сокровищнице общечеловеческого духовного достояния. Ее место - на

столе каждого человека, считающего для себя необходимостью прожить свою жизнь, наполненную смыслом, посвятить ее высоким духовным идеалам, стать хозяином своей судьбы, лидером, а не просто пассивным обывателем, плывущим по течению. Поэтому мне приходится лишь глубоко сожалеть о том, что до сих пор "Нахдж-уль-Балага" не нашла своего русскоязычного читателя. Полагаю, что благодаря моим скромным усилиям это положение изменится. Современная Россия до сих пор не в состоянии найти выход из духовного тупика. У нас по сей день отсутствует государственная идеология, в чем неоднократно признаются наши политики в своих заявлениях. Неверное истолкование принципа "Богу - богово, а кесарю - кесарево" привело не просто к отделению религии Откровения от государства, но и к пагубным последствиям, выражающимся в том, что заповеди Создателя перестали учитываться при решении вопросов правовой и социальной справедливости в отношении государства и его граждан, будучи отнесенными, в разряд культурно-исторического наследия. Да и сама культура в условиях наступающей глобализации, не будучи спаяна заповедями божественного откровения, утратив духовную преемственность, перестала играть свою основную роль как фактора формирования нации. В конечном итоге, русские с трудом ощущают себя русскими, россияне едва ли не стыдятся своего гражданства. Кажется невероятным, но "Нахдж-уль-Балага" на своих менее чем 500 печатных страницах содержит конкретные рекомендации, как исправить такое положение. Во всяком случае, лично для меня мой русский патриотизм нашел свое воплощение именно через призму исламского откровения, чем я, бесспорно, горжусь и считаю, что исключительно с восприятием исламской идеологии начнется возрождение России как сплоченной и могущественной державы. Даже если сегодня многие из наших сограждан и не готовы к принятию Ислама как религии, многие исламские нравственные ценности, принципы справедливости и духовности, выраженные в Коране и прокомментированные в "Нахдж-уль-Балага", могут быть взяты на вооружение нашими соотечественниками уже сегодня.

"ИМАН": Не могли бы Вы пояснить, каким образом Ваши слова о восприятии россиянами и, в частности, русскими, исламских ценностей могут быть увязаны с традиционной веротерпимостью Ислама? Ведь в Коране сказано, что нет принуждения в религии, не будет ли Ваша точка зрения в этом контексте выглядеть как навязывание России и, в частности, русскому народу принципов, не являющихся для него традиционными?

А.К. Черниенко: Вы правильно поставили вопрос, и я благодарен Вам за это. В самом деле, Исламу, в отличие от многих религий, традиционно присуща веротерпимость, слава о которой достигала самых отдаленных уголков средневековой Европы, так что многие свободомыслящие христиане, объявленные еретиками инквизицией у себя на родине, находили убежище под защитой мусульманских халифов. При этом, на их вероубеждения не оказывалось никакого давления, за незначи-

тельный налог в пользу приютившего их государства они получали наряду со свободой вероисповедания даже определенные привилегии - например, освобождение от воинской повинности, которая была для мусульман всеобщей. Не менее благоприятно было и положение коренных иноверцев - чего стоят примеры христианского святого Иоанна Дамаскина, занимавшего пост главного визиря (премьер-министра) или рабби Моше бен Маймона (Маймонида), бывшего личным врачом султана Салах-ад-Дина (Саладина), освободителя Иерусалима от ига крестоносцев. Наверное, мало кому известно, что христиане (в особенности восточного толка, самого распространенного и в России) составляли значительную часть его армии, многие были боевыми командирами. Достоин упоминания и тот факт, что и Маймонид, и Дамаскин свободно участвовали в открытых богословских диспутах с мусульманскими учеными, такая деятельность даже поощрялась, поскольку Ислам, будучи твердо убежден в своих неоспоримых достоинствах, никогда не боялся открытой конкуренции, более того, всегда стремился к открытому диалогу. Такой путь был провозглашен в самом Священном Коране, где, в частности, говорится следующее: "И приводи им в спорах превосходящие их доводы", "И призывай на путь своего Господа мудростью и добрым увещанием". Практически, Святой Пророк Ислама (с) являл подобный пример на протяжении всей своей жизни, равно как и его преемник Имам Али (а), автор речей и афоризмов, вошедших в "Нахдж-уль-Балага". Читатель найдет немало таких примеров на страницах самой книги, и мы намерены строго им следовать. Принципы исламской веры могут стать для русского народа спасительными, только будучи принятыми искренне, всем сердцем и всей душой. Вероятно, потребуются определенное время, чтобы понять и принять некоторые из них, но практическая ценность некоторых других очевидна уже сегодня, как для мусульман, так и для граждан других вероисповеданий. Сюда относятся вопросы борьбы с политикой некоторых кредитных учреждений, кабаляющих население непомерными процентными тяготами, противодействия коррупции на всех уровнях власти, проведения справедливой, гибкой налоговой политики, борьбы с бедностью и безработицей, ужесточения уголовного преследования за преступления против нравственности (вплоть до смертной казни) и многие другие. В кругу специалистов, в особенности в сфере средневековой персидской литературы, шедевром среди трудов по управлению государством считается увесистый том политического завещания правителя Кабуса своему сыну - "Кабус-Наме". В нем деспотичный правитель дает рецепты удержания государства в порядке, а народа - в повиновении, нимало не заботясь о личном счастье отдельного подданного. Мне остается непонятным, почему не приобрел столь широкой известности иной рецепт построения справедливого государства, где счастье и благополучие каждого человека поставлено на первый план, а вышеперечисленные государственные проблемы подвергнуты детальному и одновременно лаконичному рассмотрению. Я говорю о хутбе

(речи), адресованной Имамом Али (а) своему наместнику Малику Аль-Аштару и вошедшей в сборник "Нахдж-уль-Балага" под номером 53. Там изложение всех этих вопросов может поместиться не более чем на двух десятках печатных страниц стандартного современного книжного формата (А-5)! Как гражданин и как председатель общественной организации, находясь в контакте с различными политическими партиями, я буду бороться за то, чтобы нетленные принципы государственного устройства, основанные на божественном Откровении, были заложены в основу формирующейся российской государственной идеологии, чтобы политические методы, явленные Святым Пророком и Пречистыми Имамами (мир и благословение Всевышнего им всем!) были возведены в России на уровень законодательства, во имя интересов всех групп населения, независимо от национальной или конфессиональной принадлежности. Если принятие государством справедливых законов, направленных на благополучие граждан и обеспечение соблюдения их прав и свобод, если требование их неукоснительного соблюдения во имя законности и порядка является навязыванием определенной точки зрения, я принимаю такую формулировку.

"ИМАН": Однако, Вам могут возразить, что для России более характерна традиционная идеология Откровения - Русское Православие, которого придерживается подавляющее большинство россиян.

А.К. Черниенко: Позвольте заметить, что Ваша постановка вопроса ошибочна в двух существенных моментах. Во-первых, подавляющее большинство россиян являются либо убежденными атеистами, либо искателями Истины. Русская Православная Церковь пытается монополизировать право говорить от имени русской национальной традиции, претендуя на роль создателя русской - и даже общероссийской - идеологии. Однако - и здесь проявляется Ваша вторая ошибка - Православие не является в строгом смысле идеологией. Мы, мусульмане, обязаны верить в божественное происхождение Христианства и истинность Откровения Иисуса Христа, мир ему, который был одним из величайших пророков Всевышнего. Однако, клерикальный бюрократический аппарат давно отделил личность Христа от народа, право толковать божественную Истину, изреченную устами Иисуса, присвоила себе Церковь - творение рук человеческих. В результате, на Никейском соборе большая часть Евангелий была отвергнута путем простого голоования, а роль Церкви в государстве ограничилась сбором податей и благословением мирской власти, выраженным в принципе, приписываемом апостолу Павлу: "Нет власти не от Бога". Отделение Церкви от государства только усугубило картину: отныне не только верующие граждане вынуждены были пассивно мириться с любой формой государственного деспотизма и правовой несправедливости, но и сама Церковь утратила всякую возможность влиять на власть преобладающих, разве только путем морально-нравственного наставления, которое редко принимается во внимание перед лицом более сильных аргументов наподобие нефтедоллара или престижа западного образа жизни. Тем самым, учение Церкви, оставаясь богодухновенным в тех рамках, в которых оно отражает чистое учение Иисуса, перестало соответство-

(Продолжение на 7 стр.)

ЛЮБОВЬ К ПРОРОКУ И ЕГО СЕМЕЙСТВУ

Любовь к Посланнику Аллаха (да благословит Аллах его и род его!) и его семье (мир им!) является одним из исламских принципов, который подтверждается Священным Кораном и Сунной. Всевышний Аллах в Священном Коране по этому поводу говорит:

"Скажи: "Если ваши отцы, и ваши сыновья, и ваши братья, и ваши супруги, и ваша семья, и имущество, которое вы приобрели, и торговля, застоя в которой вы боитесь, и жилища, которые вы одобрили, милее вам, чем Аллах и Его Посланник и борьба на Его пути, то выжидайте, пока придет Аллах со Своим повелением. А Аллах не ведет прямым путем народа распутного!" (Сура "Ат-Тауба" (Покаяние) - 9:24).

В другом аяте Всевышний Аллах говорит:

"Те, которые следуют за Посланником, Пророком, простецом, которого они находят записанным у них в Торе и Евангелии, который призывает их к добру и удерживает от зла, разрешает им блага и запрещает им мерзости, снимает с них бремя и оковы, которые были на них, - вот те, которые уверовали в него, и поддерживали его, и помогли ему, и последовали за светом, который ниспослан с ним, они то и есть преуспевшие!" (Сура "Аль-А'раф" (Возвышенности) - 7:157).

В этом аяте Всевышний Аллах перечисляет четыре особенности преуспевших людей:

1. Вера в Посланника: "те, которые уверовали в него";
2. Поддержка Пророка: "поддерживали его";
3. Оказание помощи ему: "помогали ему";
4. Следование за ниспосланным светом (Корана) "последовали за светом, который ниспослан с ним".

С учетом того, что "оказание помощи Посланнику Аллаха стоит на третьем месте, значит под выражением "поддерживали его" подразумевается оказание уважения и почета к нему. Несомненно, оказание уважения к посланнику не относится только к временам его жизни, и точно также как и вера в него (о которой говорится в аяте) не имеет такого ограничения.

Относительно любви к семье Посланника Аллаха (мир им!) достаточно того, что Священный Коран говорит о ней, как о виде вознаграждения за исполненную пророческую миссию:

"...Скажи: "Я не прошу у вас за это награды, а только любви к ближним"... (Сура "Аш-Шура" (Совет) - 42:23).

О любви и уважении к благородному Посланнику Аллаха (да благословит Аллах его и род его!) говорится не только в Священном Коране, но и хадисы также подтверждают это. Приведем два примера:

1. Посланник Аллаха (да

благословит Аллах его и род его!) сказал:

"Никто из вас не уверует до тех пор, пока я не стану для него любимее, чем Аллах и Его люди вместе взятые".

2. В другом хадисе Пророк сказал:

"Тот, кто обладает тремя вещами, испробует вкус веры: тот, для кого нет никого и ничего любимее, чем Аллах и Его Посланник, тот, для кого сгорание в огне любимее, чем вероотступничество и тот, кто любит ради Аллаха и гневается ради Аллаха".

Любовь к семье Посланника Аллаха (да благословит Аллах его и род его!) также подтверждается многими исламскими хадисами, некоторые из которых приведем ниже:

Посланник Аллаха (да благословит Аллах его и род его!) сказал:

"Не уверует раб (Божий) до тех пор, пока я не стану для него любимее, чем его собственная душа, а мои потомки любимее, чем его собственные потомки, а моя семья любимее для него, чем его семья".

В другом хадисе о своей семье Посланник Аллаха (да благословит Аллах его и род его!) говорит:

"Тот, кто любит их, любит Аллаха и тот, кто враждует с ними, враждует с Аллахом".

После того, как мы ознакомились с доказательствами обсуждаемого принципа, возникает два вопроса:

1. Какая польза от того, что мусульманская община будет любить Посланника Аллаха и его семейство (мир им!)?
2. Каким образом следует оказывать любовь и уважение по отношению к Посланнику Аллаха и его семье (мир им!)?

Отвечая на первый вопрос, отметим, что любовь к человеку, обладающему достоинством и совершенством, - это лестница, ведущая вверх к совершенству. Когда кто-то любит другого человека из глубины своей души, он старается стать похожим на любимого, делать то, что доставляет ему радость и избегать того, что причиняет ему боль и страдание.

Наличие в человеке такого душевного качества всегда будет источником его изменений, и станет причиной его постоянного повиновения Господу и отдаления от греха. Те, кто на словах говорят о любви, но на деле противоречат своему

любимому, на самом деле, не обладают настоящей любовью. В двух полустихиях, которые относят к Иمامу Садику (да будет мир с ним!), говорится:

Богу не повинешься, а любовь к Нему проявляешь

Клянусь своей жизнью, ты что-то новое творишь

Будь любовь твоя правдива - повиновался б ты Ему

Ведь любящий - всегда покорен возлюбленному своему.

Теперь, когда прояснились некоторые из плодов любви к Посланнику Аллаха и его семейству (мир им!), перейдем к обсуждению метода ее проявления. Когда мы говорим о любви, то, конечно, не имеем в виду только внутреннюю любовь без практического ее отражения в делах, а подразумеваем то, что она будет иметь соответственное отражение в словах и в делах человека.

Несомненно, что одно из отражений любви к Посланнику Аллаха и его семейству (мир им!) - это практическое следование за ними. Но вкратце, следует сказать и о другом отражении этого внутреннего состояния. Любая речь или поступок, которые, с точки зрения людей, будут считаться средством проявления любви и почитания, входят и в это правило, при условии, что почесть и уважение будут оказаны дозволенным действием, а не запрещенным.

Поэтому, оказание уважения благородному Посланнику и его семье (мир им!) в любое время, особенно в дни рождения и смерти, один из методов проявления любви и почитания их высокого положения. Украшение улиц и домов в дни их рождения, зажигание лампочек, вывешивание флагов, проведение мероприятий для поминания достоинств и восхваления благородного Посланника Аллаха и его семейства (мир им!) - все это считается знаком любви к ним и средством ее проявления. Вот почему возвеличивание и почитание Посланника Аллаха (да благословит Аллах его и род его!) в день его рождения стало среди мусульман постоянной традицией.

Дийар Бакри, в своей книге "Тарих аль-хамис", пишет: "Мусульмане постоянно чтят и празднуют месяц рождения Посланника Аллаха, готовят угощения, раздают бедным милостыню, проявляют радость и рассказывают о том, как он родился, и случалось, что они видели чудеса". Подобные слова в своей книге приводит и другой ученый - Ибн Хаджар Касталани.

Из книги "Исламская идеология" Джа'фар Субхани

ДҮНЈАВИ ГАНУНЛАР ИЛАҢИ ҲӨКМЛӘРИ ӘВӘЗ ЕДӘ БИЛӘРМИ?

Дин һаггында дүшүнчәләрә даларкән белә бир суалла гаршылашырыг: чәмијјәтин идарә едилмәсиндә дүнјәви ганунлар дини әвәз едә билмәзми? Әкәр ичтимаи ганунлар бу гәдәр чохдурса, һәр биримиз һүгути вәзифәләримизи лајигинчә јеринә јетиририксә, бу о демәк дејилми ки, ганунлар дини әвәз етмиш вә динә еһтијач галмамышдыр?

Бу суалын чавабында демәлијик ки, чәмијјәт үзвләри һамянын рифаһи наминә чалышыб нәтичәләрдән фәјдаланмаг истәјирсә, бу заман инсан мараглаарынын тогушмасы баш верир. Чәмијјәти дагынтыдан, хаосдан вә гаршыдурмадан горуамаг үчүн ганунлар мәчәлләси һазырланыр. Бу ганунлар һәр халгын интеллектуал вә сивилизасија сәвијјәсинә, мәдәнијјәтинә вә дөвләт гурулушуна ујгун олур. Тарихә нәзәр салараг белә дејә биләрик ки, бәшәријјәт тарихиндә ганунсуз вә ән'әнәсиз чәмијјәт олмамышдыр. Инсанын гануна мүнәсибәти дә зиддијәтлидир. Бир тәрәфдән о, һәрәкәт азадлығы вә сечки ихтијарына малик олдуғу үчүн мүтләг азадлыг тәләб едәрәк һеч бир гануна табә олмаг истәмир. Һәр бир мәһдудийјәт онда мәғлубийјәт вә зәләләт реаксијасы јарадыр вә о бунлара табә олмамаға чан атыр. Дикәр тәрәфдән исә инсан баша дүшүр ки, әкәр азадлығынын бир һиссәсини ганунлара гурбан вермәсә, онун јашајышы чох чәтинләшәчәк. Мәсәлән, әкәр о, гануна табә олмајыб бир кәсдән нәсә оғурласа, башгасы да ондан оғурлуғ едәчәк. Она кәрә дә инсан мәчбур олуб гануна баш әјир вә башгаларыны да буна чағырыр.

Бунунла бәрәбәр, азадлыг һиссинин тәсири алтында ганун познутусу һалларынын сајы јенә јүксәк олараг галыр. Ганунун мүәјјән етдији чәзалар вә чәримәләр чинајәткарлығын азалмасында бөјүк рол ојнаса да, јенә чохлары бу чәзалардан чан гуртара билир.

Дүнјәви ганунларын ики әсас чатышмазлығы вардыр. Биринчиси одур ки, бу ганунлар инсанлар јарадыр, инсанлар горујур вә дејишидир. Зор вә күч саһибләри, сәрвәтлиләр бә'зән ачыг сурәтдә ганунлары позуб, мәһкәмәни онларын хәјринә һөкм вермәјә мәчбур едиләр. Кифајәт гәдәр нүфузу вә күчү олмајанлар исә инзибати кәзәтчиләрин сәһләнкәрлығындән мәһарәтлә истифадә едәрәк ганунсуз ишләр тәрәтмәјә, рүшвәт вә достлуғла мәнфәәт газанмаға мүвәффәг олурлар.

Дүнјәви ганунларын зәифлијинин икинчи сәбәби будур ки, бу ганунлар јалныз инсанларын һәрәкәтинә нәзәрәт функцијасыны јеринә јетирир, чинајәткарлары чәзаландырыр, чәмијјәтдә асајиши горујур. Дүнјәви ганунлар инсанын мәнәви тәләбатыны вә тәбии хүсусијәтләрини нәзәрә алмыр вә бунлары низамламыр. Јәни ганунлар өз кизли дүшмәнләри - мәнфи һиссләр, рәзаләтләр илә мүбаризә апармыр. Әкәр дин бәләларын вә чинајәтләрин гаршысыны алмаг үчүн профилактика тәдбирләри нәзәрдә тутурса, ганун бу чинајәтләрә, онлар баш верәндән сонра реаксија кәстәрир вә чәза верир. Нә гәдәр ки, чәмијјәти идарә едән ганунлар, чәмијјәти ичәридән дагындыр һәсәд, шәһвәт, һәрислик кими гүвәләрлә бирләша мүбаризә апармыр, бу ганунларын күчсүзлүјү һисс едиләчәкдир.

(арды сәһ.7)

"НАХДЖ-УЛЬ-БАЛАГА" КНИГА ПРОБУЖДАЮЩАЯ СОЗНАНИЯ

(Начало на 5 стр.)

вать критериям идеологии как понятия. Такая печальная ситуация не прекратится, покуда существует Церковь, ибо, в соответствии со словами Льва Толстого - тоже, бесспорно, величайшего представителя русской культуры - учение Христа как раз в том и состоит, чтобы не было никаких церквей. Учение Христа, отправившегося в народ, как раз и заключается в прямом общении простого верующего с Единым Богом Создателем, без бюрократического аппарата посредников. Понимая это, современный русский человек постепенно отходит от традиционного христианства, признавая его лишь частью национального культурного наследия - наряду, кстати, со Львом Толстым или "Словом о полку Игореве". Я готов вести диалог с Православной Церковью по вопросам морали и нравственности, однако, стремясь быть монополистом государственной идеологии, она также парадоксально признает, что ее учение не содержит заповедей справедливого государственного устройства, описания какой бы то ни было модели построения государства, принципы действия которой были бы универсальными, приемлемыми для всех граждан всех национальностей и конфессий. В Исламе такое универсальное начало есть, поэтому восприятие исламских ценностей в государственной идеологии России может быть осуществлено и без перекрашивания конфессиональной палитры. В сфере рассматриваемого нами вопроса мы сталкиваемся и с еще одной существенной проблемой современного мира - проблемой экстремизма. Оказавшись в обстановке духовного вакуума, в России неправославное русское большинство (разочарованное традиционным бюрократическим христианством) все больше обращается за ответом на насущные духовные вопросы к суррогатным сектам - западным псевдохристианским или восточным псевдобуддийским или псевдоиндуистским. В результате разрушаются семьи, десятки тысяч россиян утрачивают перспективу стать полноценными гражданами. Что касается мусульманского меньшинства - у него выбор тем более невелик. Мусульмане, лишённые полной и достоверной информации об Исламе со стороны государственных СМИ, не имеют иной альтернативы, кроме как обратиться за "духовным окормлением" к зарубежным мусульманским проповедникам, среди которых немало фанатиков-экстремистов, и уж, во всяком случае, со стороны которых трудно ожидать искреннего раядения об интересах нашей Родины. Следует помнить, что истинный Ислам несовместим с фанатизмом, поскольку на протяжении всей своей истории, начиная с самого Святого Пророка - основателя, учил своих последователей мыслить свободно и независимо, также, как в свое время - Иисус Христос, и в этом смысле истинный Ислам являет собой полноту Христианства, воплощение чаяний самого Иисуса в отношении своей паствы и религии Единого Бога. Церковь рекомендует своим последователям начинать изучение религии со святоотеческих комментариев, поскольку приступать непосредственно к первоисточнику - Библии - сложно для неподготовленного читателя. Но Вы все же рискните прочитать речи Иисуса пусть даже в современной редакции синодальных Евангелий - и

Вы убедитесь в правоте моих слов.

"ИМАН": Пожалуйте, расскажите немного о специфике построения самой книги, о трудностях, с которыми Вам, возможно, пришлось столкнуться при переводе.

А.К. Черниенко: Мы уже говорили о том, что "Нахдж-уль-Балага" является не только сборником речей и афоризмов Имама, обладающих глубочайшим содержанием, но и высочайшей вершиной арабского красноречия. Испокон веков в среде арабов считалось, что дар красноречия обладает магической силой, и именно поэтому для вящей убедительности при ниспослании Корана Священное Писание мусульман было облечено Всевышним в непревзойденную красноречивую форму. И, хотя художественный стиль языка Корана является неподражаемым и не может быть отнесен к какой-то определенной категории, все же можно сказать, что он приближается к садж' - рифмованной прозе, наиболее благозвучному стилю арабской литературы. Именно этим языком написано большинство речей Имама Али - да будет над ним мир - во всяком случае, нет ни одной хутбы, которая не содержала бы хотя бы одного рифмованного оборота или была бы начисто лишена ритмики. До сих пор в русской литературе жанр рифмованной прозы отсутствовал - и в этом состояла основная трудность художественного перевода. Другая сложность заключалась в необходимости дословной передачи смысла текста. Как известно, при переводе стихотворных произведений переводчик пользуется дословным подстрочником, выявляет основную, на его взгляд, мысль, художественно обрабатывает ее уже в соответствии с правилами и лексикой родного языка, сохраняя в итоге лишь общую канву произведения. Именно поэтому шедевры Пушкина до сих пор остаются непередаваемыми на иностранных языках. Еще в школе на уроке литературы я однажды прочитал наизусть "Заповит" (завещание) Швеченко на русском и украинском языках и обратил внимание, что невзирая на столь близкое их родство, при переводе (кажется, это был перевод Твардовского) стихотворение полностью поменяло ритм, в некоторых местах было искажено содержание. "Нахдж-уль-Балага" является не просто назидательным произведением, но трудом законодательным, комментирующим богословскую доктрину, так что надо ли говорить, что при его переводе я не мог позволить себе подобную "роскошь". Приходилось самым тщательным образом подбирать синонимы русского языка, местами менять порядок слов в предложениях там, где это не вело к искажению смысла (например, при перечислениях) - это была действительно кропотливая работа, ставящая своей главной целью донести до русскоязычного читателя то впечатление (как от образности мысли, так и от мелодии красноречия), которое было оказано речами Имама Али (А) на их первых арабоязычных слушателей. С гордостью могу констатировать, что в определенной степени решение этой задачи мне удалось, хотя, безусловно, это лишь первая попытка, и нет пределов для совершенствования. Надеюсь, в ближайшее время уважаемые читатели смогут составить собственное объективное мнение о книге, самостоятельно ознакомившись с ее русским изданием.

ДӨВРҮМҮЗ ВӘ ИЛАҢИ ТӘГВА

(өввәли сәһ.4)

Бу барәдә олан һәдисләрә әсасән көстәрилән әјәдә бујурулмуш "һәгиги тәгва", Аллаһа итаәткарлыг, күнаһдан чәкинмәк, Аллаһы һәр вахт јад етмәк, һәмчинин, илаһи һәмәтләрин шүкрүнү јеринә јетирмәк, күфр етмәккәк вә с. кими әмәлләрдән ибарәтдир.

Демәли, садаһанмыш бу әмәлләри јеринә јетирмәк истәр он дәрәдә әср бундан габаг, истәр һазыркы әсрәдә, истәр әдәкәк заманларда һеч дә чәтин вә гејри-мүмкүн сајылыр.

2. Бәзи һәдисләрә әсасән, "Али-Имран" сурәсинин 102-чи әјәси "Тәғабун" сурәсинин 16-чы әјәси илә һәсх (өвәз) олунмушдур. Бу барәдәки һәдисләрдән бириндә охујурут ки, бир күн әбу Бәсир Имам Садиғдән (ә) **"Һәгиги тәгваја риәјәт един!"** әјәси барәдә сорушдугда о һәзрәт (ә) бујурду:

"Бу әјә һәсх олунмушдур. Ону һәсх едән әјә исә беләдир: "Бачарыгыныз гәдәр Аллаһла [мүхалифәтдән] пәрһиз един."

Елә буна көрә дә Аллаһ-тааланын тәгва барәсиндә олан көстәришинә әмәл етмәк, һеч дә гејри-мүмкүн дејилдир. Чүнки бу әјәдә һәр бир мүсәлман вә мө'минә өз имканы вә бачарыгы чәрчивәсиндә тәгваја риәјәт етмәк көстәриши верилмишдир.

3. Дикәр тәрәфдән әһли-бейтдән (ә) нәгә олунмуш һәдисләрә әсасән, Гураникәримин әјәләри бир-бирини тәфсир едир вә бир-бирини тәсдиғләјир. Мәсәлән, Гуранын мүјјән бир әјәсиндә "һәгиги тәгваја риәјәт етмәк" көстәриши верилмишдирсә, дикәр бир әјә вә ја әјәләрдә бу көстәришин һәдди-һүдуду әјәдән бир шәкилдә бәјән олунмушдур.

Буна мисал олараг ашағыдакы әјәни гејд етмәк олар: **"Аллаһ, һеч кимә онун бачарыгындан артыг олан бир иши бујурмаз."** ("Бәғәрә" сурәси, 286-чы әјә)

Бу әјә чох әјәдән шәкилдә "илаһи тәгва"нын малик олдуғу һүдуду бәјән едир ки, бу да һәр кәсин өз бачарыг вә имканындан ибарәтдир.

Гејд етмәк лазымдыр ки, Аллаһ-таала, һеч заман вә һеч бир шәраитдә бизи чәтинлијә салмаг мөгәсәдини күдмәмиш, әксинә, һәмишә бизи пақлашдырмаг вә бизим үчүн илаһи һөкмләри әјәдәләшдырмаг истәмишдир. Гур'анда бујурулур:

"Аллаһ сизи чәтинлијә салмаг мөгәсәдиндә дејил, әксинә, шүкр едәсиз дејә, сизи пақлашдырмаг вә өз һәмәтини"

ДҮНЈӘВИ ГАНУНЛАР ИЛАҢИ ҺӨКМЛӘРИ ӘВӘЗ ЕДӘ БИЛӘРМИ?

(өввәли сәһ.6)

Динин дүнјәви ганунлардан үстүнлүкләри бунлардыр:

1. Ичтимаи һәјәтлә Аллаһа ибадәт арасында Динин јаратдығы вәһдәт сајәсиндә инсан бүтүн шәхси вә ичтимаи һәрәкәтләриндә өзүнү Јарадан гаршысында мәс'ул сајыр. Чүнки һәр шеји билән, көрән, ешидән гадир Аллаһ инсан варлыгынын бүтүн саһәләрини билир вә онун гәлбиндәки һәр кизли фикирдән хәбәрдардыр.

Дин инсан үзәриндә нәзарәти ики көзәтчијә тапшырыр: даһили вә харичи нәзарәтчиләр. Даһили нәзарәтчи даһа дигәтли вә гачылмаздыр. Белә ки, ислами чәмијјәтдә мөһкәмә вә полис нәзарәти олмадан да мө'минләр күнаһ ишләтмәкдән чәкинирләр. Гур'ан бу барәдә бујурур: "Рәббин: шүбһәсиз ки, онларын һәмәсына әмәлләринин чәзасыны верәчәкдир. Аллаһ онларын нә етдикләриндән хәбәрдардыр!" ("Һуд", 111).

2. Һәр мө'мин инсан һәјәтын јал-

сизин үчүн тамаһламаг истәјир."

4. Мүгәддәс Гур'анын вердији илаһи вәдә әсасән, әкәр биз бачарыгымыз һәддиндә илаһи тәгваја риәјәт едиб Аллаһ-тааланын дүзкүн јолунда аддымысаг, шүбһәсиз ки, Аллаһ-таала да бизә бу јолда јардым едәчәкдир. Нечә ки Гур'анда бујурулур: **"Биз һөкмән, јолумузда сәј көстәренләри өз јолларымыза доғру һидәјәт едәчәјик вә һәгигәтән Аллаһ, јакшы әмәл саһибләри илә биркәдир."** ("Әнкәбут" сурәси, 69-чу әјә)

Бу әјәдәки илаһи вәди көрән һәр кәс чидди гәрара кәлмәли вә бу јолда һәр нөв үмидсизлији өзүндән узаглашдырмаздыр. Миссионерләрин үмидсизлик доғуран белә әсассыз иддиаларына исә е'тинәсыз јанаһмалыдыр.

5. Аллаһ-таала, тәгва вә пәрһизкарлыг барәдә вердији көстәришин кәнарында төвбә вә гајдыш барәсиндә дә сәһбәт ачымышдыр. Бу исә мүсәлманларын һәгиги илаһи тәгваја әмәл едә билмәјиб, бәзән мүјјән сәбәбләрә көрә бүдрәјә биләчәјиндән хәбәр верир.

Аллаһ-таала мүгәддәс Гур'анда пәрһизкар бәндәләрини белә вәсф етмишдир:

"Онлар [пәрһизкарлар] јарамаз бир иш тутудга вә ја өзләринә зүлм етдикдә, Аллаһы јад едәр вә өз күаһларынын бағышланмасыны диләјәрләр. Аллаһдан башга күнаһлары бағышлајан кимдир! Онлар [пәрһизкарлар] биләрәкдән күнаһы тәқрар етмәзләр." ("Али Имран" сурәси, 135-чи әјә)

Дикәр бир әјәдә бујурулур: **"Еј мө'минләр! Аллаһ сизин күнаһларыныз бағышлајыб, сизи ағачларынын алтындан архлар ахан бағлара даһил етсин дејә Аллаһа доғру [халис] төвбә един."** ("Тәһрим" сурәси, 8-чи әјә)

Гејд олунмуш чаваблара әсасән, артыг бу кими шүбһәдоғуручу суал вә ја иддиалара һеч бир јер галмыр.

Беләликлә дә илаһи тәгваја риәјәт етмәк, бүтүн мүсәлманлара һәр заман вә мөкәнда вачиб сајылыр.

Унутмамалыјыг ки, Аллаһ-таала биз мүсәлманлардан, һәзрәт Мөһәммәд (с), әмирәл-мө'минин имам әли (ә) вә дикәр мәсум Имамларын (ә) саһиб олдуғлары тәгва вә пәрһизкарлыгы дејил, садәчә олараг һәддиндә олан пәрһизкарлыгы истәмишдир.

Доғру јола табе оланлара салам олсун.

Чавид РӘҢИМОВ